

Van de redactie – Redactioneel

Het koloniale verleden is aan beide zijden van de Belgisch-Nederlandse grens onderwerp van een doorlopend, inhoudelijk, bij tijd en wijle diep gepolitiseerd en fel academisch debat. Deze discussie raakt zowel de publieke omgang met het koloniale verleden als de wetenschappelijke kennis over en interpretatie van dat verleden zelf, en beslaat een rijk scala aan historische dimensies van het kolonialisme. Zwaartepunten in het debat verschillen logischerwijs sterk tussen België en Nederland. Waar in Nederland bijzondere aandacht uitgaat naar slavernij, voornamelijk in de vroegmoderne periode, is dit in België tot nu toe minder het geval geweest – hoewel het recente proefschrift van Stan Pannier wellicht een nieuwe aanzet zal geven om ook dit onderwerp nog eens extra onder de loep te nemen. Waar het Nederlandse debat over het moderne kolonialisme zich vooral richt op Indonesië en in mindere mate het Caribisch gebied, staat voor België de ‘eigen’ geschiedenis in Congo centraal. Een duidelijke parallel is dat in de recentere koloniale geschiedenis vooral het geweld tijdens het dekolonisatieproces de diepste sporen in het nationale bewustzijn heeft nagelaten. Idesbald Goddeeris en Sindani E. Kiangu signaleerden het gewicht van de ‘Congo-crisis’ van 1960 al in een belangrijk recensieartikel voor *BMGN – Low Countries Historical Review* uit 2011, terwijl historici van het Nederlandse kolonialisme in de twee voorgaande nummers van 2025 de degen kruisten over de interpretatie van geweld in de Nederlands-Indonesische dekolonisatie- en rekolonisatieoorlog. Hoe vanzelfsprekend deze verschillen in focus ook lijken, de geografisch vaak zeer nauw gedefinieerde interesses reflecteren toch ook het gewicht dat de natiestaat nog altijd heeft in de geschiedschrijving van het kolonialisme. Precies deze nationale bril wordt in de nieuwere geschiedschrijving consequent bevraagd.

Hoewel de heropleving van het debat over het koloniale verleden dus een gedeeld Belgisch-Nederlands fenomeen is – dat uiteraard een veel bredere internationale trend weerspiegelt – is het overduidelijk zo dat dit tijdschrift tot nu toe veel meer artikelen over het Nederlandse koloniale verleden publiceert dan over het Belgische. In *BMGN – LCHR* verschenen ook enkele overkoepelende historiografische reflecties op de Nederlandse koloniale geschiedschrijving in de vorm van een themanummer over Nederland en de nieuwe imperiale geschiedschrijving in 2013 en in 2017 in een forum over visies op het Nederlandse imperium dat de intellectuele geschiedenis van het Nederlandse kolonialisme tot transnationaal onderzoeksobject maakte. Het themanummer ‘The Dutch East Indies and Europe’ onder gastredactie van Bernhard C. Schär uit 2019, ten slotte, presenteerde empirische onderzoeksartikelen waarin de geschiedenis van Nederlands-Indië vanuit transimperiaal perspectief werd behandeld.

Het nieuwe themanummer dat hier voorligt, ‘Transimperial Opportunities? Small State Colonisation of Congo (1876-1940)’, voegt aan deze fundamentele historiografische interventies een Belgische evenknie toe. Vier onderzoeksartikelen van Gijs Dreijer, Kevin Goergen, Véronique Pouillard en Janne Lahti, een diepgravend historiografisch

overzichtsartikel van Amandine Lauro en de inleiding van gastredacteurs Janne Schreurs en Eline Ceulemans verkennen de transimperiale dimensies van het Belgische kolonialisme in Congo. Zij doen dat vooral door de actieve participatie te belichten van burgers van andere ‘kleine’ Europese staten in het Belgische koloniale project. Nederlanders, Finnen en Luxemburgers zochten in de Congo-Vrijstaat en daarna in Belgisch-Congo economisch gewin, avontuur, politieke carrières, een route naar koloniaal burgerschap of een bevestiging van de eigen witte suprematie. Interessant in dit themanummer is het verband dat wordt gelegd tussen de *outsized* koloniale ambities van een staat die binnen Europa zelf geen grootmacht was en de aspiraties en het zelfbewustzijn van inwoners van andere, soms nog kleinere en minder invloedrijke Europese landen. Het ligt voor de hand een parallel te trekken met de lotgevallen van Zwitserse soldaten of Duitse missionarissen in Indonesië of Suriname. Is hier sprake van een verdrongen koloniale component van de veelbesproken gedeelde Europese identiteit? En functioneerde de kolonie als samenbrenger van mensen uit heel Europa werkelijk anders voor kleine Europese staten dan voor traditionele imperiale grootmachten, zoals de ondertitel van dit themanummer suggereert, of is het veronderstelde verschil tussen groot en klein vooral een gevolg van historiografische voorkeuren en tendensen? Hoe het ook zij, het zoeken naar de opening voor een koloniale geschiedschrijving voorbij de nationale blik plaatst dit themanummer middenin de grote stroom van wetenschappelijke vernieuwing.

Na deze inhoudelijke vooruitblik rest ons hier nog de aangename taak om Ronald Kroeze te verwelkomen, die met zijn expertise over de naoorlogse Nederlandse politieke geschiedenis vanaf dit nummer de redactie van *BMGN – LCHR* is komen versterken.

Namens de redactie,

PEIJSN BRANDON

From the editors – Editorial

On both sides of the Belgian-Dutch border, academic debate about the colonial past is ongoing, and at times deeply politicised and fierce. This debate spans public memory of the colonial past and historical knowledge and interpretation of this past, covering a broad spectrum of historical dimensions of colonialism. It is only logical that the areas of concentration in these discussions vary between Belgium and the Netherlands. In the Netherlands, slavery receives particular consideration, primarily in the early modern period. While this topic has received less attention in Belgium to date, the recent dissertation by Stan Pannier might stimulate historians to recast their attention in this direction. And where debates on modern colonialism in the Netherlands primarily address Indonesia and to a lesser extent the Caribbean, those in Belgium revolve around Congo. A clear parallel between both nations is that national awareness is mainly imbued by the violence of the decolonisation process in more recent colonial history. Idesbald Goddeeris and Sindani E. Kiangu in their important 2011 review essay for *BMGN – Low Countries Historical Review* signalled the special influence of the 1960 ‘Congo crisis’ in Belgian literature, while in the two previous issues of 2025 historians of Dutch colonialism crossed swords over the interpretation of violence in the Dutch-Indonesian decolonisation and recolonisation war. While such differences in temporal

and geographic focus might seem completely obvious, the narrow geographical scope still reflects the enormous weight that the nation state has retained in the historiography of colonialism. In more recent studies, it is precisely this narrow national perspective that is consistently challenged.

Although debate about the colonial past is clearly reemerging in both Belgium and the Netherlands – reflecting far broader international trends – articles about Dutch colonial history far outnumber those about Belgian imperialism in this journal. In addition, two major overarching historiographical reflections have addressed the nature of Dutch colonial history writing, consisting of a 2013 special issue on the Netherlands and New Imperial History, and a 2017 forum about turning the intellectual history of the Dutch empire into a transnational research subject. Finally, the 2019 special issue ‘The Dutch East Indies and Europe’, guest-edited by Bernhard C. Schär, presented research articles in which the history of the Dutch East Indies was analysed from a transimperial perspective.

The present special issue, entitled ‘Transimperial Opportunities? Small State Colonisation of Congo (1876-1940)’, adds a Belgian counterpart to those fundamental historiographical interventions. Four research articles by Gijs Dreijer, Kevin Goergen, Véronique Pouillard, and Janne Lahti, an incisive historiographical overview by Amandine Lauro, and the introduction by guest editors Janne Schreurs and Eline Ceulemans explore the transimperial dimensions of Belgian colonialism in Congo. To this end, they disclose the active participation of citizens of other European ‘small states’ in the Belgian colonial project. Dutch, Finnish, and Luxembourgish travellers journeyed to the Congo Freestate and later Belgian Congo in search of economic profit, adventure, political careers, a path towards colonial citizenship, or an affirmation of their white supremacy. This special issue reveals the connection between the outsized colonial ambitions of a state that was far from a great power within Europe and the ambitions and self-confidence of inhabitants of other European nations, some of which were even smaller and less influential. It is tempting to draw parallels with the fate of Swiss soldiers and German missionaries in Indonesia or Suriname. Are we observing a repressed colonial dimension of the much-discussed shared European identity? And did the colony, convening diffuse European backgrounds, truly function differently for small European states in comparison to large imperial powers, as the subtitle of this issue suggests? Or does the perceived difference between large and small powers arise mainly from historiographical preferences and tendencies? Whatever the answer might be, the quest for vistas for colonial historiography beyond the national gaze puts this special issue right at the heart of the large stream of scholarly renewal.

After these remarks on the content, the only thing left for us is to warmly welcome Ronald Kroeze, who has joined the editorial board of *BMGN – LCHR* as of this issue with his expertise in post-war Dutch political history.

On behalf of the editors,
PEPIJN BRANDON